

โอเพนซอร์สประเทศไทย: สู่อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย

อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย

รวบรวมโดย วิรัช ศรเลิศล้ำวาณิช และ คณะ

ร่าง 16 มีนาคม 2546

ปรับปรุง 23 มีนาคม 2546

ปรับปรุง 31 มีนาคม 2546

บทคัดย่อ

ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส (Open Source Software) หรือเรียกสั้นๆ ว่าโอเพนซอร์ส (Open Source) เติบโตจากกลุ่มของนักพัฒนาซอฟต์แวร์อิสระหรือแฮกเกอร์ (Hacker) จนกลายเป็นกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่ง. เมื่อพูดถึงคำว่าแฮกเกอร์แล้ว, หลายคนจะเข้าใจไปในทางลบ, เห็นว่าเป็นบุคคลอันตรายที่คอยเจาะเข้าระบบเพื่อทำให้ระบบเกิดปัญหา. ความจริงแล้วนักคอมพิวเตอร์จะใช้คำว่าแฮกเกอร์ในความหมายของผู้สนใจและเชี่ยวชาญในการใช้, ปรับแต่ง หรือแก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ในการทำงานโปรแกรม. ส่วนผู้ประสงค์ร้ายจะถูกเรียกว่าแครกเกอร์ (Cracker). กลุ่มของนักพัฒนาโอเพนซอร์สเป็นผลมาจากทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปของโปรแกรมเมอร์ (Programmer) โดยมีความคิดมีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อสังคมความสุขและความภูมิใจ

ในปี 2546 รัฐบาลไทยมีนโยบายในอันที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์และอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์ในประเทศได้แสดงศักยภาพและพัฒนาความสามารถโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ รัฐบาลได้ประกาศแผนแม่บททางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2545 – 2549) เพื่อเป็นแนวทางไปสู่จุดหมายที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์

รายงานฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สในเรื่องของ แนวคิด ประเภทของสัญญาอนุญาต และความเคลื่อนไหวของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนดำเนินการสนับสนุนโอเพนซอร์สในประเทศไทย ซึ่งแผนปฏิบัติการนี้ได้เสนอไว้ท้ายบท โดยเกิดจากการรวบรวมข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากคณะทำงานโอเพนซอร์สภายใต้การกำกับของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แผนปฏิบัติการนี้มีระยะดำเนินการ 5 ปี แบ่งการทำงานออกเป็น 3 ระยะของการสร้างพร้อม มุ่งมั่นพัฒนา และนำเศรษฐกิจในที่สุด โดยมีแผนเร่งด่วนที่จัดทำเป็นปีๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสู่การพึ่งตนเองและเสริมสร้างอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย

บทนำ

ปัจจุบันซอฟต์แวร์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของผู้คนไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล หน่วยงานของรัฐ ร้านค้า หรือแม้แต่ในยานพาหนะบางประเภท มีความเห็นว่าซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้ (Proprietary

Software) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติที่ผู้ใช้ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของการอนุญาต (Licensing Agreement) ที่มากับซอฟต์แวร์นั้นๆ กล่าวคือ เราสามารถใช้ซอฟต์แวร์ตามคุณสมบัติเท่าที่มีให้โดยไม่สามารถที่จะปรับปรุงหรือดัดแปลงการใช้งานของซอฟต์แวร์นั้นๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ได้ ยิ่งไปกว่านั้นราคาค่าลิขสิทธิ์ของซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้งานบ้างตัว ก็เป็นปัญหาสำหรับผู้ใช้ในภาคธุรกิจขนาดเล็กและผู้ใช้งานตามบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา

การเกิดขึ้นของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สเป็นทางเลือกที่สดใสสำหรับผู้ใช้ซอฟต์แวร์ ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สให้อิสระในการเผยแพร่ซ้ำ การอนุญาตให้ใช้ซอฟต์แวร์จะต้องรวมถึงการให้ซอร์สโค้ด ซึ่งผู้ใช้สามารถแก้ไขซอร์สโค้ด และเผยแพร่ซ้ำซอร์สโค้ดและซอฟต์แวร์ต่อไปได้ สิทธิซึ่งติดไปกับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สสามารถใช้ได้กับผู้ใช้ทุกคนโดยผู้ขายใหม่ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต นอกจากนี้ สัญญาอนุญาตไม่ขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่งของซอฟต์แวร์ที่เผยแพร่เป็นการเฉพาะเจาะจง การใช้ซอฟต์แวร์จะต้องไม่กำหนดข้อกำหนดควบคุมซอฟต์แวร์อื่นๆ ที่เผยแพร่ไปพร้อมๆ กับซอฟต์แวร์นั้น

Eric S Raymond [Raymond] แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างขั้นพื้นฐานของรูปแบบการพัฒนาซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้งานกับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส โดยการใช้ลินุกซ์ (Linux) เป็นตัวแทนของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส โดย Raymond ใช้คำว่า “Cathedral” ซึ่งหมายถึงรูปแบบส่วนใหญ่ในโลกเชิงธุรกิจและ “Bazaar” ว่าหมายถึง รูปแบบของโลกลินุกซ์ (Linux World) ซึ่งผู้พัฒนาอิสระนับพันคนจากทั่วโลก มีการติดต่อกันโดยทางของอินเทอร์เน็ต เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบปฏิบัติการที่น่าเชื่อถือที่สุดที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน นักพัฒนาซอฟต์แวร์สามารถร่วมมือกันผ่านอินเทอร์เน็ต ในการเพิ่มขีดความสามารถของซอฟต์แวร์เสรี ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่ให้อิสระในการใช้งาน การศึกษา การดัดแปลง และการเผยแพร่ซ้ำโดยไม่ขัดต่อข้อตกลงทางการค้า ยิ่งไปกว่านั้นนโยบายของโอเพนซอร์ส ยังเปิดโอกาสให้นักพัฒนาศึกษาซอร์สโค้ด และดัดแปลงซอร์สโค้ด ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้พัฒนานั้นๆ การพัฒนาซอฟต์แวร์ในลักษณะนี้จัดเป็นความร่วมมือระดับโลกที่นักพัฒนาจากทั่วโลกใช้เวลาในการระดมสมองเพื่อที่จะได้ซอฟต์แวร์ที่ดีที่สุดและผลที่ได้ก็เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ไม่สามารถปฏิเสธได้

ความหลากหลายของซอฟต์แวร์ตามสัญญาอนุญาต

	ซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้งาน	ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส
รูปแบบ (Model)	Cathedral	Bazaar
แหล่งที่มา (Resources)	รู้	ไม่รู้
ระยะเวลาการวางแผน (Period of Planning)	ตลอดโครงการ	ทีละขั้นตอน
ผู้ใช้ (User)	ลูกค้าที่จ่ายเงิน	ผู้ร่วมพัฒนา
วัตถุประสงค์ (Objective)	ทำตามสัญญา / ข้อกำหนด	แก้ไขปัญหา
การบังคับใช้ (Enforcement)	รุนแรง	ไม่รุนแรง

การขยายตัว (Progress)	เฉพาะกลุ่ม	สาธารณะ
รูปแบบความร่วมมือ (Collaboration)	เผชิญหน้า	ผ่าน Internet
การประกันคุณภาพ	มีการจัดการ	การแข่งขัน, การรวมกลุ่มเพื่อตรวจสอบ (การตรวจสอบร่วมกัน)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการพัฒนาของซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้กับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

	ซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้	ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส
การพัฒนา (Development)	ปิด	เปิด, ความร่วมมือผ่าน Internet
การอนุญาต (License)	ใช้เท่านั้น	ใช้ ศึกษา ปรับเปลี่ยน และเผยแพร่ซ้ำ
จุดมุ่งหมายทางธุรกิจ (Business Goal)	ครอบงำตลาด	การรวมระบบ การปรับให้เหมาะสมตามความต้องการและ Localization
การส่งมอบ (Delivery)	เพื่อธุรกิจ	เพื่อการศึกษา
ความเป็นเจ้าของ (Ownership)	แต่เพียงผู้เดียว, จำกัด	ทวิคูณ, ไม่จำกัด

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของซอฟต์แวร์ให้สิทธิการใช้กับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

คำที่มีความสำคัญที่จะต้องพิจารณาคือ คำว่า “อิสรภาพในการเผยแพร่ซ้ำ” (Freedom of Redistribution) ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่มีค่าใช้จ่าย ในปัจจุบันมีกลุ่มของซอฟต์แวร์จำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับคำว่า อิสรภาพในการใช้และการเผยแพร่ซ้ำ Free Software Foundation (FSF) ได้ให้ตัวอย่างของประเภทซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ดังนี้

ซอฟต์แวร์เสรี (Free Software)

คำว่าซอฟต์แวร์เสรี (บางครั้งก็เรียกว่าฟรีซอฟต์แวร์) หมายถึง อิสรภาพในการใช้ซอฟต์แวร์นั้นๆ ในทุกๆ วัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาการทำงานของโปรแกรม การประยุกต์ซอฟต์แวร์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ การเผยแพร่ซ้ำและการเพิ่มขีดความสามารถในโปรแกรมและเผยแพร่โปรแกรมที่มีการปรับปรุงแล้วสู่สาธารณชนเพื่อประโยชน์ของประชาคมโดยรวม

ซอฟต์แวร์สาธารณะ (Public domain software)

ซอฟต์แวร์สาธารณะเป็นซอฟต์แวร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์ ในบางกรณีโปรแกรมกระทำ (Executable Program) สามารถอยู่ใน Public Domain โดยไม่มีซอร์สโค้ดให้ ซึ่งไม่จำกัดว่าเป็นซอฟต์แวร์เสรี เพราะซอฟต์แวร์เสรีต้องสามารถเข้าถึงซอร์สโค้ดได้

Copylefted software

Copylefted software เป็นซอฟต์แวร์เสรีที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเผยแพร่ซอฟต์แวร์นั้นๆ ว่า ผู้ที่ทำการดัดแปลงและเผยแพร่ซอฟต์แวร์ซ้ำ จะไม่สามารถตั้งข้อจำกัดในการใช้ซอฟต์แวร์นั้นๆ ได้ ซึ่งหมายความว่า ซอฟต์แวร์เสรีที่เป็น Copylefted software ถึงแม้จะมีการนำมาดัดแปลง ก็จะต้องยังคงเป็นซอฟต์แวร์เสรีอยู่

ฟรีแวร์ (Freeware)

ฟรีแวร์มักจะใช้กับชุดของซอฟต์แวร์ที่อนุญาตให้เผยแพร่ซ้ำได้แต่ไม่สามารถดัดแปลงซอฟต์แวร์ได้ ฟรีแวร์จะไม่ให้ซอร์สโค้ด ซึ่งซอฟต์แวร์ในลักษณะนี้จะไม่ใช้ซอฟต์แวร์เสรี

แชร์แวร์ (Shareware)

แชร์แวร์ เป็นซอฟต์แวร์ที่มาพร้อมกับการอนุญาตให้ผู้ใช้งานสามารถเผยแพร่ซ้ำซอฟต์แวร์นั้นๆ แต่ผู้ใช้ซอฟต์แวร์นั้นจะต้องจ่ายค่าสัญญาอนุญาต แชร์แวร์ไม่ใช่ซอฟต์แวร์เสรีหรือแม้แต่กึ่งซอฟต์แวร์เสรีโดยส่วนใหญ่ แชร์แวร์จะไม่ให้ซอร์สโค้ด

ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์ (Commercial Software)

ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์เป็นซอฟต์แวร์ที่พัฒนาโดยธุรกิจซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการหารายได้จากผู้ใช้ซอฟต์แวร์ ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์ กับ ซอฟต์แวร์ให้ใช้สิทธิ์ ไม่เหมือนกัน โดยซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์ส่วนใหญ่เป็นซอฟต์แวร์ที่ให้สิทธิ์การใช้แต่ก็มีบ้างที่เป็นซอฟต์แวร์เสรีเชิงธุรกิจ และก็มีบ้างที่ไม่ใช่ซอฟต์แวร์เชิงพาณิชย์และไม่ใช้ซอฟต์แวร์เสรี

ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส (Open Source Software)

ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สเป็นซอฟต์แวร์ที่มีความตั้งใจในการเผยแพร่ซอร์สโค้ด ให้กับผู้ใช้ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อตกลงสัญญาอนุญาต

The Open Source Initiative (OSI) ได้ให้คำจำกัดความของ “โอเพนซอร์ส” ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การเผยแพร่ซ้ำโดยเสรี (Free Redistribution)

สัญญาอนุญาตไม่ควรจำกัดฝ่ายใด ในการขายหรือให้ซอฟต์แวร์ในฐานะซอฟต์แวร์องค์ประกอบ (component) การเผยแพร่ซอฟต์แวร์แบบรวม ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมที่มาจากแหล่งต่างๆ กัน

2. ซอร์สโค้ด (Source Code)

โปรแกรมที่เผยแพร่ต้องรวมซอร์สโค้ดไว้ด้วย และต้องยอมให้เผยแพร่ซอร์สโค้ดเช่นเดียวกับโปรแกรมที่ผ่านการคอมไพล์แล้ว

3. งานต่อเนื่อง

สัญญาอนุญาตต้องยอมให้มีการดัดแปลงและทำเป็นผลงานต่อเนื่อง และต้องยอมให้มีการเผยแพร่ผลงานเหล่านี้ด้วยเงื่อนไขเดียวกับสัญญาอนุญาตของซอฟต์แวร์เดิม

4. การคงความสมบูรณ์ในซอร์สโค้ดของผู้เขียน

สัญญาอนุญาตจะจำกัดไม่ให้เผยแพร่ซอร์สโค้ดที่ถูกแก้ไขในกรณีที่สัญญาอนุญาตยอมให้เผยแพร่ patch file ไปพร้อมกับซอร์สโค้ดเพื่อใช้ในการแก้ไขโปรแกรมขณะคอมไพล์ สัญญาจะต้องระบุอย่างชัดเจนว่าอนุญาตให้เผยแพร่ซอฟต์แวร์ที่คอมไพล์มาจากซอฟต์แวร์ที่ถูกแก้ไข สัญญาอาจจะตั้งเงื่อนไขให้งานดัดแปลงต้องใช้ชื่อหรือหมายเลขเวอร์ชันต่างออกไปจากซอฟต์แวร์ต้นฉบับ กล่าวคือผู้ใช้ต้องมีสิทธิที่จะทราบว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบซอฟต์แวร์ที่ตนกำลังใช้อยู่ ผู้เขียนและผู้ดูแลมีสิทธิในทำนองเดียวกันที่จะทราบว่าพวกเขาถูกตั้งคำถามอะไรเพื่อที่จะสนับสนุนและปกป้องชื่อเสียงของตัวเอง

5. การไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่ม

สัญญาอนุญาตต้องไม่กีดกันตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ

6. การไม่เลือกปฏิบัติในการจำกัดสาขาการใช้งาน

สัญญาอนุญาตจึงไม่จำกัดผู้ใดจากการใช้ประโยชน์ของโปรแกรมในขอบเขตใดที่เฉพาะเจาะจง เช่น ไม่จำกัดการใช้งานในเชิงธุรกิจ หรือการใช้งานวิจัยทางด้านพันธุกรรม

7. การเผยแพร่สัญญาอนุญาต

สิทธิต่างๆ ที่ติดไปกับโปรแกรมจะมีผลกับผู้ใช้โปรแกรมทั้งหมดที่ถูกเผยแพร่ซ้ำโดยไม่ต้องดำเนินการเพิ่มสัญญาอนุญาต

8. สัญญาอนุญาตต้องไม่เจาะจงผลิตภัณฑ์

สิทธิต่างๆ ที่ติดไปกับโปรแกรมต้องไม่ขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่งของซอฟต์แวร์ที่เผยแพร่ ถ้ามีการเลือกเฉพาะโปรแกรมนั้นออกมา และถูกใช้หรือถูกเผยแพร่ ภายใต้เงื่อนไขของสัญญาอนุญาต ทุกฝ่ายที่ได้รับโปรแกรมนั้นจะต้องมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับซอฟต์แวร์เดิม

9. สัญญาอนุญาตต้องไม่จำกัดซอฟต์แวร์อื่นๆ

สัญญาอนุญาตต้องไม่ระบุข้อจำกัดต่อซอฟต์แวร์อื่นซึ่งถูกเผยแพร่ไปพร้อมกับซอฟต์แวร์ที่มีสัญญาอนุญาต (licensed software) ตัวอย่างเช่น สัญญาอนุญาตต้องไม่ระบุว่าโปรแกรมอื่นๆ ที่ถูกเผยแพร่ในสื่อเดียวกันต้องเป็นซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

10. สัญญาอนุญาตต้องเป็นกลางทางเทคโนโลยี

ไม่มีบทบัญญัติในสัญญาอนุญาตที่ไม่ผูกกับเทคโนโลยีหรือรูปแบบอินเตอร์เฟซแบบใดแบบหนึ่ง

สัญญาอนุญาต

ความเติบโตของประชาคมลินุกซ์ ตลอดทศวรรษพร้อมๆ กับการขยายตัวของอินเทอร์เน็ต “โอเพนซอร์ส” จึงเป็นหัวข้อที่ต้องพิจารณาร่วมกัน โดยเฉพาะความหมายของคำว่า โอเพน หรือ เปิด

ปัจจุบันมีข้อสัญญาอนุญาตมากมายที่สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มๆ ได้ ที่เป็นสัญญาอนุญาตพื้นฐานและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางได้แก่ GNU General Public License (GPL), GNU Library (Lesser) General Public License (LGPL), Berkeley System Distribution License (BSD), MIT License, Mozilla Public License (MPL) สามารถดูรายละเอียดได้ที่ [<http://opensource.org/licenses>]

เมื่อมีสัญญาอนุญาตที่เป็นโอเพนซอร์สมากมาย นักพัฒนารวมถึงผู้ใช้จำเป็นต้องเข้าใจและเลือกให้เหมาะสมกับการใช้งาน ตารางที่ 3 แสดงถึงตัวอย่างเมื่อต้องการเลือกใช้ตามเงื่อนไขต่างๆ และตารางที่ 4 เปรียบเทียบถึงลักษณะแตกต่างที่สำคัญระหว่างสัญญาอนุญาต

เงื่อนไข	ประเภทสัญญาอนุญาตที่เสนอ
ถ้าต้องการซอร์สโค้ดที่ดัดแปลง	GPL หรือ LGPL
ถ้าไม่ต้องการซอร์สโค้ดที่ถูกดัดแปลง (เก็บการดัดแปลงไว้เป็นส่วนตัว)	X หรือ Apache
ถ้ายอมให้รวมกับซอฟต์แวร์อื่น	LGPL (ถ้าต้องการซอร์สโค้ดที่ถูกดัดแปลง), X หรือ Apache (ถ้าไม่ต้องการซอร์สโค้ดที่ถูกดัดแปลง)
ถ้าต้องการขายเป็นสัญญาอนุญาตเชิงพาณิชย์ซึ่งไม่ใช่โอเพนซอร์ส	สัญญาอนุญาตแบบควบ (GPL + สัญญาอนุญาตเชิงพาณิชย์)
ถ้าต้องการสิทธิพิเศษ	ไม่ใช่โอเพนซอร์ส

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะสำหรับสัญญาอนุญาต OSS ที่เหมาะสมกับความต้องการ

ลักษณะ	GPL	LGPL	BSD	NPL	MPL	PD
สามารถรวมกับซอฟต์แวร์ที่ไม่ฟรี	N	Y	Y	Y	Y	Y
การดัดแปลงสามารถเก็บไว้ได้และไม่ย้อนกลับมายังผู้พัฒนาซอฟต์แวร์เดิม	N	N	Y	Y	Y	Y
สามารถให้สัญญาอนุญาตซ้ำ	N	N	N	N	N	Y
ผู้ถือลิขสิทธิ์เดิมมีสิทธิพิเศษเหนือการดัดแปลงแก้ไข	N	N	N	Y	N	Y
รวมกับซอฟต์แวร์อนุญาตให้สิทธิ์และเผยแพร่ซ้ำ	N	Y	Y		Y	
รวมกับซอฟต์แวร์GPL และเผยแพร่ซ้ำ	Y	Y	Y		N	
ต้องแบ่งปันซอร์สของรุ่นเผยแพร่ซ้ำ	Y	Y	N		Y	

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบลักษณะสัญญาอนุญาตแบบต่างๆ

สถานภาพซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สทั่วโลก

หลายประเทศยอมรับแนวคิดและการเคลื่อนไหวของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สค่อยๆ ขยายความพยายามในการชักจูงให้เกิดการใช้และการพัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส สถานภาพของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สในหลายภูมิภาคทั่วโลกได้สรุปไว้ในหัวข้อนี้ โดยเริ่มจากกิจกรรมในภาคพื้นเอเชียและตามด้วยกิจกรรมจากส่วนอื่นๆ ของโลกตามลำดับตัวอักษร

สาธารณรัฐประชาชนจีน

มกราคม 2545 รัฐบาลปักกิ่งมอบสัญญาซอฟต์แวร์ให้แก่ผู้ค้าซอฟต์แวร์ในประเทศที่ติดตั้งคอมพิวเตอร์ของรัฐบาลด้วยลินุกซ์รุ่นต่างๆ ของตนเอง ในฮ่องกง รัฐบาลติดตั้ง Linux sever ในแผนกต่างๆ ตลอด 3 ปีที่ผ่านมา มีรายงานว่าการทำงานนี้เป็นการประหยัดเงินตรา เพิ่มความเข้มแข็งด้านความปลอดภัย ลดจำนวนซอฟต์แวร์ละเมิดสิทธิ์ และเพิ่มขีดความสามารถของกำลังงานด้านซอฟต์แวร์ในประเทศ โดยการเปลี่ยนมาใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส (ที่มา: Berger, 2002)

เกาหลี

หน่วยงานรัฐบาลใช้ Hancom Linux อย่างเป็นทางการ โดยมีทั้งระบบปฏิบัติการและซอฟต์แวร์สำนักงาน Hancom Office เป็นซอฟต์แวร์สำนักงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดทำเอกสารสำหรับสำนักงาน ประกอบด้วยโปรแกรมประมวลผลคำ ตารางงาน รูปภาพ และ โปรแกรมการนำเสนอ Hancom Linux Inc., ครอบครองสัญญากับรัฐบาลเกาหลี ในการขาย Hancom Linux Delux 2.0 จำนวน 120,000 ชุด

ฟิลิปปินส์

มีกลุ่มสนับสนุนการเคลื่อนไหวด้านซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส ในฟิลิปปินส์ 3 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานรัฐ ภาคธุรกิจ และ ชุมชนท้องถิ่น สำหรับหน่วยงานรัฐบาล the Advanced Science and Technology Institute (ASTI) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นศูนย์กลางกำหนดทิศทาง เป็นผู้นำและประสานงานด้านกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในประเทศ ได้พัฒนา Bayanihan Linux สำหรับการใช้งานแบบ desktop ขณะเดียวกันก็ได้ริเริ่มส่งเสริมการใช้งานโอเพนซอร์สในหน่วยงานภาครัฐโดยการจัดจ้างพัฒนาระบบ Electronic Local Government Unit (eLGU) ซึ่งบังคับให้ใช้ซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สเท่านั้น ในการพัฒนา และรัฐบาลก็จะประกาศซอฟต์แวร์ที่จัดสร้างขึ้นให้เป็นโอเพนซอร์สด้วย ระบบ eLGU นี้ใช้สำหรับจัดทำระบบข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้กับหน่วยงานรัฐบาลในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถเรียกเก็บภาษีทรัพย์สินและธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

เมื่อพิจารณาจากประชาคมซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส ในฟิลิปปินส์ มี 3 กลุ่มที่มีความรับผิดชอบในเรื่องที่แตกต่างกัน กล่าวคือ the Philippine Linux User's Group (PLUG) เน้นทางด้านนโยบาย Open Mind Group เป็นหน่วยงานที่รวมกลุ่มผู้ใช้งานลินุกซ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานการศึกษา และธุรกิจ เน้นงานด้านเทคนิค และกลุ่ม

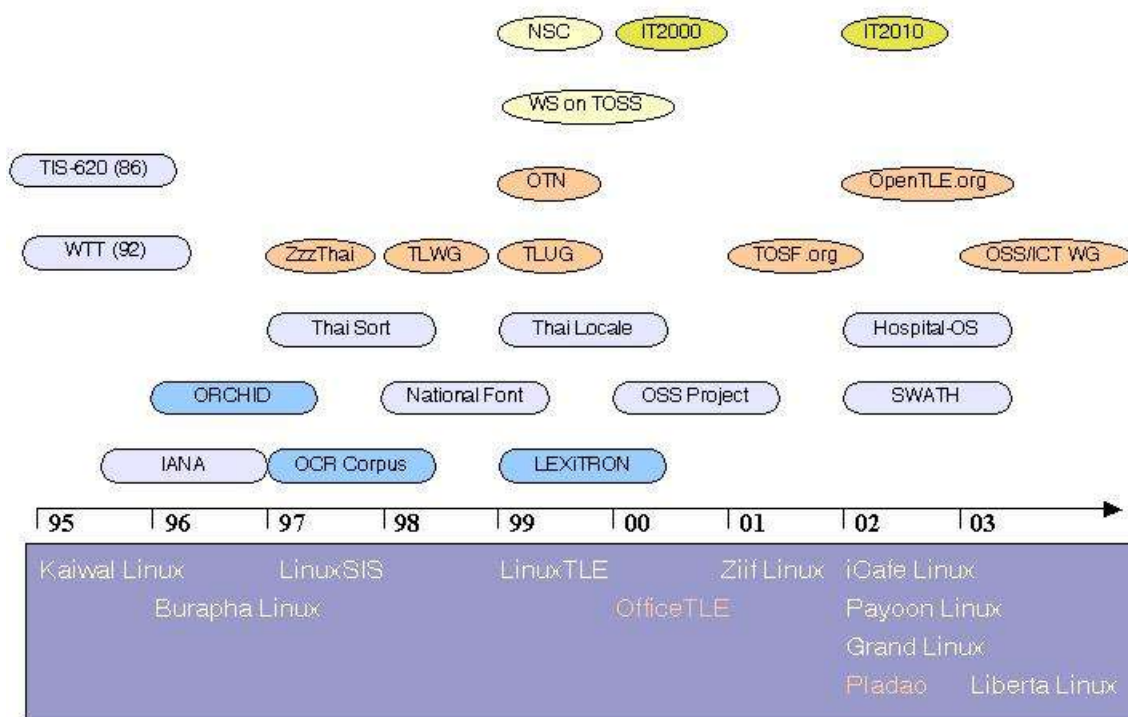
Bluepoint Linux Users Elite (BLUE) ประชาคมออนไลน์ของโปรแกรมลินุกซ์ ซึ่งเป็นกลุ่มของนักเรียนที่จบจาก Bluepoint Institute of Higher Technology Foundation เน้นด้านการฝึกอบรม

ไต้หวัน

โครงการซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส เริ่มในต้นปี 2546 มีเป้าหมายเพื่อประหยัดเงิน 295 ล้านดอลลาร์ในการจ่ายค่าลิขสิทธิ์ (royalty) ให้กับไมโครซอฟต์ โครงการนี้รวมถึงการวิจัยและพัฒนาซอฟต์แวร์สำนักงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประชาคมซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส ปลายปี 2543 ภาคบริการสาธารณะและสถานศึกษามีการใช้งานคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลประมาณ 1.3 ล้านเครื่อง และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังมีแผนในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรม 6 แห่งทั่วไต้หวัน เพื่ออบรมนักพัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส คาดว่าภายใน 3 ปี ศูนย์ฝึกอบรมดังกล่าว จะให้การอบรมระดับผู้ใช้ทั่ว 120,000 คน และผู้ใช้ระดับก้าวหน้า 9,600 คน (ที่มา: ZDNews, 4 June 2002)

ไทย

Open Collaboration for Software Development

รูปที่ 1 ความร่วมมือแบบเปิดสำหรับการพัฒนาซอฟต์แวร์ในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ได้มีการพัฒนาโปรแกรมลินุกซ์ขึ้นมากมาย ตัวอย่างเช่น ไกลวัลลินุกซ์ (Kaiwal linux) บูรพาลินุกซ์ (Burapha Linux) ลินุกซ์ซิส (Linux SIS- School Internet Server) ลินุกซ์ทะเล (Linux TLE - Thai Language Extension) นอกจากนี้ยังมี ซอฟต์แวร์ชุดสำนักงานที่เป็นโอเพนซอร์ส เช่น ออฟฟิศทะเล (Office TLE) ปลาดาว (Pladao) และ เค ออฟฟิศ (KOffice) ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ได้มีการผลักดันให้เกิดการพัฒนาโอเพนซอร์ส โดยจัด OSS Workshop ปีละ 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 อีกก้าวหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาโอเพนซอร์สในประเทศไทย คือ ในแผนแม่บทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปี พ.ศ.

2545-2549 ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงไว้ ทั้งหมด 7 ประการ ทั้งนี้ 4 ประการเป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาโอเพนซอร์สในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางการวิจัยและพัฒนา การศึกษา การอุตสาหกรรม และสังคม ประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายไว้ที่ 50 เปอร์เซ็นต์ ที่จะแบ่งส่วนแบ่งทางการตลาดของตลาดการพัฒนาโอเพนซอร์ส ในระยะเวลา 5 ปี รูปที่ 1 แสดงความร่วมมือและระยะเวลาในการพัฒนาโอเพนซอร์สในประเทศไทย

เวียดนาม

ในประเทศเวียดนาม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวัฒนธรรมและสารสนเทศ กระทรวงอุตสาหกรรม และ Vietnam Electronics and Informatics Corp (VEIC) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาโอเพนซอร์ส การประชุมวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาโอเพนซอร์สครั้งล่าสุด เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2546 ซึ่งจัดโดย หน่วยงานภายใต้ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศเวียดนาม มีผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่า 250 คน เห็นได้ชัดว่าการพัฒนาโอเพนซอร์สกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในประเทศเวียดนาม นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่าขณะนี้เวียดนามกำลังวางแผนการทำงานในปี พ.ศ. 2546 ที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาโอเพนซอร์ส การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้เวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาโอเพนซอร์สที่เข้มแข็งประเทศหนึ่งในเอเชีย

ฟินแลนด์

ในประเทศฟินแลนด์ บุคลากร 28 คน จาก 13 หน่วยงานของรัฐ ได้ดำเนินโครงการเพื่อทดสอบการทำงานของ Open Office productivity suite หรือที่เรียกว่า Star Office โดยดำเนินการเสร็จสิ้นในปี พ.ศ.2545 ซึ่งได้ข้อเสนอแนะว่าการใช้ชุดโอเพนซอร์สนี้ เหมาะสำหรับผู้ใช้ที่ไม่ได้แลกเปลี่ยนเอกสารกับผู้ใช้ที่ใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปอื่นๆ รัฐบาลฟินแลนด์ได้จัดให้มีการสัมมนาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้ ลินุกซ์ และโอเพนซอร์ส อื่นๆ ทั้งนี้ 13 เปอร์เซ็นต์ของเซิร์ฟเวอร์ของหน่วยงานที่เป็นของรัฐบาลใช้ระบบปฏิบัติการลินุกซ์ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีการกำหนดว่าซอฟต์แวร์ใดที่หน่วยงานของรัฐควรใช้ [Berger, 2002]

ฝรั่งเศส

ในประเทศฝรั่งเศส กระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสารได้เปลี่ยนระบบปฏิบัติการของเซิร์ฟเวอร์มาใช้ระบบปฏิบัติการลินุกซ์ แทนเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2543 นอกจากนี้ โอเพนซอร์สอื่นๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมากมาย เช่น Apache web server และ Zope (โอเพนซอร์ส สำหรับเซิร์ฟเวอร์) จากรายงานกล่าวว่า การทำงานของเซิร์ฟเวอร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นและประหยัดเงินได้มากขึ้นด้วย [Berger, 2002]

เยอรมัน

ในประเทศเยอรมัน คณะรัฐสภาได้ตัดสินใจที่จะเปลี่ยนไปใช้ลินุกซ์เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 แต่ยังไม่ให้มีการทบทวนข้อสัญญาฉบับไมโครซอฟต์เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใช้ซอฟต์แวร์ [Berger, 2002] เมื่อไม่นานมานี้ รัฐบาลเยอรมันได้ประกาศการทำสัญญาร่วมกับ IBM และ SuSE บริษัทที่พัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับลินุกซ์ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการยึดติดกับผลิตภัณฑ์ของไมโครซอฟต์มากเกินไป [ZDNet News, 4 June 2002]

เปรู

ในประเทศเปรู ร่างกฎหมายที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐใช้โอเพนซอร์สยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน PS และ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อการค้าต่างๆ จะถูกนำไปใช้เมื่อโอเพนซอร์สไม่มีให้เลือกใช้แล้ว คณะรัฐสภาชาวเปรูกล่าวว่า การออกกฎหมายจะช่วยลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ได้ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีเสียงโต้แย้งว่า รัฐบาลไม่มีหน้าที่ที่จะต้องกำหนดว่าควรใช้ซอฟต์แวร์ใดและกฎหมายจะขัดขวางการพัฒนา [Berger, 2002]

การผลักดันการพัฒนาโอเพนซอร์สในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาโอเพนซอร์ส อยู่ 3 กลุ่ม ใหญ่ๆ คือ หน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และ ภาคเอกชน หน่วยงานที่เป็นแกนนำในการพัฒนา คือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) หน่วยงานภายใต้ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ มีบทบาทในการพัฒนาและปรับปรุง ลินุกซ์ทะเล และออฟฟิศทะเล (พัฒนาต่อจาก OpenOffice.org) ลินุกซ์ทะเล พัฒนาสำหรับใช้บนเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะโดยเฉพาะ และลินุกซ์ซิส พัฒนาสำหรับเครื่องเซิร์ฟเวอร์ นอกจากนี้เนคเทค ยังมีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาโอเพนซอร์ส ที่ใช้ภายในหน่วยงานเองด้วย

มหาวิทยาลัยที่เป็นแกนนำในการพัฒนาโอเพนซอร์ส ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ลินุกซ์ที่ใช้ภายในสถาบันและเผยแพร่ให้สถาบันอื่นๆ ใช้โอเพนซอร์สด้วย ปัจจุบันโครงการที่พัฒนาโอเพนซอร์ส ได้แก่ Beowulf Linux Cluster project ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ Burapa linux ของมหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งนี้ยังมีโครงการอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวไว้ในที่นี้อีกหลายโครงการ

ในส่วนของภาคเอกชน ซอฟต์แวร์สำหรับใช้ในบ้านและอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ได้มีแนวโน้มเปลี่ยนไปใช้โอเพนซอร์สในการใช้งานทั่วไป และเพื่อการพัฒนาซอฟต์แวร์ เช่น groupware และ server solution ซึ่งพัฒนาโดย

Ice Solutions ชุดซอฟต์แวร์สำหรับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) โดย Micro-X Co.Ltd. ปลาดาว ชุดซอฟต์แวร์สำหรับสำนักงาน (พัฒนาต่อจาก OpenOffice.org) ตัวอย่างดังกล่าวได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ความสนใจที่เพิ่มขึ้นในการพัฒนาโอเพนซอร์สของ 3 กลุ่มหลัก ได้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม โอเพนซอร์สทำให้สามารถเพิ่มความสามารถในการพัฒนาซอฟต์แวร์ และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ในขณะเดียวกันก็เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตด้วย

ปัจจุบัน รัฐบาลได้วางแผนแม่บทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Master Plan) ระยะเวลา 5 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 ถึงปี พ.ศ.2549 แผนยุทธศาสตร์ครอบคลุม 7 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. การพัฒนาอุตสาหกรรม ICT เพื่อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค
 5. ให้มีการใช้ open source software ควบคู่กับซอฟต์แวร์ที่ผลิตในประเทศ เทียบมูลค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าซอฟต์แวร์รวมที่ใช้ในแต่ละปี
2. การใช้ ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและสังคมไทย
3. การปฏิรูปและการสร้างศักยภาพการวิจัยและพัฒนา ICT
 - 3.5 (3) การพัฒนาซอฟต์แวร์ในลักษณะ open source สำหรับเป็นฐานให้อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทยนำไปศึกษาและพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ต่อไป
4. การยกระดับศักยภาพพื้นฐานของสังคมไทยเพื่อการแข่งขันในอนาคต
 - 4.1 (1) บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารให้แก่ผู้รับการศึกษาในทุกระดับชั้น ทั้งนี้ให้จัดเป็นหลักสูตร หรือวิชาการสอน รวมทั้งการฝึกหัดใช้ตามความเหมาะสม โดยหลักสูตรจะเน้นตามเทคโนโลยีเปิด รวมทั้ง open source
5. การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการเพื่อมุ่งขยายตลาดต่างประเทศ
6. การส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ ICT
7. การนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการบริหารและการให้บริการของภาครัฐ
 - 7.3 (4) พัฒนาระบบซอฟต์แวร์ที่ง่ายต่อความเข้าใจ และการใช้ โดยให้มีการลงทุนซอฟต์แวร์ระบบสนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน ที่มีมาตรฐานเดียวกันให้เป็นซอฟต์แวร์กลางของรัฐ ในกรณีที่ชื่อซอฟต์แวร์สำเร็จรูป (software package) ให้มีการซื้อลิขสิทธิ์แบบรวมได้ตามความจำเป็นหากเป็นไปได้ให้ใช้ระบบซอฟต์แวร์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีไทย และพัฒนาขึ้นโดยผู้ประกอบการไทย หรือต่อยอดจากซอฟต์แวร์ open source ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเปิดสำหรับทุกคน
 - 7.4 (4) ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศและซอฟต์แวร์รหัสเปิด

แผนงานที่เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์

- (2) โครงการจัดตั้งองค์กรส่งเสริมการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบ open source โดยทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบ open source ในประเทศไทย รวมถึงเป็นคลังเก็บรวบรวมซอฟต์แวร์แบบ open

source ที่จะเป็นประโยชน์กับการใช้งานส่วนของทั้งภาครัฐเองและภาคเอกชน และเป็นคลังความรู้ที่จะให้คำปรึกษากับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการนำซอฟต์แวร์นั้นๆ ไปใช้

จากยุทธศาสตร์หลักทั้ง 7 ประการ การพัฒนาโอเพนซอร์สได้มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ถึง 4 ประการด้วยกัน ซึ่งแสดงว่าการพัฒนาโอเพนซอร์สเป็นเสมือนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนา ICT เป้าหมายของการพัฒนาโอเพนซอร์สใน แผนแม่บทของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Master Plan) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนการใช้โอเพนซอร์ส ในการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์
2. เพื่อเพิ่มงานวิจัยและพัฒนา ที่ใช้โอเพนซอร์สมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการพัฒนาโอเพนซอร์สในภาคการศึกษา
4. เพื่อส่งเสริมการใช้โอเพนซอร์ส ในการพัฒนาระบบการให้บริการของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น
5. และโครงการเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ จัดตั้งศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

ในช่วงเริ่มปีงบประมาณ 2546 รัฐบาลไทยได้เสนอนโยบายที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์และอุตสาหกรรมรถยนต์ เป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาของไทย ผลจากการกำหนดนโยบาย จึงได้มีการผลักดันให้กลุ่มนักพัฒนาซอฟต์แวร์ จัดตั้งสมาพันธ์โอเพนซอร์สแห่งประเทศไทย (tosf.org) สมาพันธ์ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2545 โดยมีสมาชิกเข้าร่วม 14 สถาบัน ทั้งจาก ภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ ภาครัฐ และหน่วยงานที่ไม่มีผลกำไร ต่างๆ วัตถุประสงค์หลักของ สมาพันธ์โอเพนซอร์สแห่งประเทศไทย (tosf.org) คือ เพิ่มประสิทธิภาพและคุณค่าการลงทุน และเพื่อสนับสนุนให้อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในประเทศหันมาพัฒนาโอเพนซอร์สมากขึ้น

บทบาทของเนคเทค (เนคเทคทำอะไรบ้าง)

ในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในกลุ่มของผู้ใช้โอเพนซอร์สในประเทศไทย นอกจากนี้เนคเทคยังได้ร่วมกับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ เป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับโอเพนซอร์ส (ดังแสดงในตารางที่ 5)

<i>ประเภทกิจกรรม</i>	<i>รายละเอียด</i>
สัมมนา/ การประชุมเชิงปฏิบัติการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดงานประชุมเชิงปฏิบัติการ 5 ครั้ง <ul style="list-style-type: none"> 11. 15 กรกฎาคม 2542: ผู้เข้าร่วม 150 คน 12. 20 กันยายน 2542: ผู้เข้าร่วม 200 คน 13. 21 พฤศจิกายน 2544: ผู้เข้าร่วม 361 คน 14. 23 มีนาคม 2545: ผู้เข้าร่วม 557 คน 15. 2 กันยายน 2545: ผู้เข้าร่วม 3000 คน - จัดงานสัมมนาย่อยมากกว่า 30 ครั้ง

การเผยแพร่โปรแกรม	<ul style="list-style-type: none"> - โปรแกรม Linux SIS - โปรแกรม Linux TLE - โปรแกรม Office TLE
เอกสารเผยแพร่/ หนังสือ/ บทความ	<ul style="list-style-type: none"> - Linux TLE - Office TLE - ลินุกซ์สำหรับการบริหารเครือข่าย (Linux for network administration)
การอบรม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดอบรมหัวข้อ การใช้ระบบปฏิบัติการลินุกซ์สำหรับผู้ใช้งานทั่วไป - จัดอบรมระหว่าง เนตค, กพฝ., สมาชิกโครงการ SchoolNet, ผู้ผลิต PC ภายในประเทศ และตัวแทนจำหน่าย PC - จัดอบรมการใช้งาน Linux TLE และ Office TLE แก่ข้าราชการครูและนักเรียนทั่วประเทศทุกภาคของประเทศไทย ระหว่าง พ.ย.-ธ.ค. 2545
กลุ่มผู้ใช้โอเพนซอร์ส/ สมาพันธ์	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มผู้ใช้ลินุกซ์ในประเทศไทย (Thai Linux User Group, TLUG) - กลุ่มผู้พัฒนาลินุกซ์ในประเทศไทย (Thai Linux Working Group, TLWG) - กลุ่มผู้ใช้ลินุกซ์ ม. สงขลานครินทร์ (Prince of Songkhla Univ.-Linux User Group, PSU-LUG) - สมาพันธ์โอเพนซอร์สแห่งประเทศไทย (TOSF.org) - โครงการ Open TLE (opentle.org)
เว็บไซต์	<ul style="list-style-type: none"> - http://linux.thai.net - http://opensource.thai.net - http://www.tosf.org - http://www.opentle.org - http://www.linux.psu.ac.th/ - http://www.buraphalinux.org
อื่นๆ	<p>จัดประกวดซอฟต์แวร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปี 2544: ข้อเสนอโครงการทั้งหมด 9 ฉบับ ผ่านเข้ารอบ 9 ฉบับ - ปี 2545: ข้อเสนอโครงการทั้งหมด 38 ฉบับ ผ่านเข้ารอบ 37 ฉบับ - ปี 2545: ข้อเสนอโครงการทั้งหมด 106 ฉบับ ผ่านเข้ารอบ 70 ฉบับ

ตารางที่ 5 กิจกรรมที่เกี่ยวกับโอเพนซอร์สในประเทศไทยที่จัดโดยเนคเทค

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาสาขาสารสนเทศ (RD-I) เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้เนคเทค ที่มุ่งเน้นงานทางด้านซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ตระหนักถึงสภาพโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีความ

ปรารถนาที่จะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้ดีขึ้นและมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นทั่วทั้งประเทศ ดังนั้นฝ่ายวิจัยและพัฒนา จึงได้กระตุ้นสังคมเพื่อให้เกิดการไม่พึ่งพาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และนอกจากนี้คือ เพื่อลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อสนองตอบต่อกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังเพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมลินุกซ์ทะเล โปรแกรมออฟฟิศทะเล และโปรแกรมอื่นๆ

แผนปฏิบัติการสำหรับการสนับสนุนโอเพนซอร์สในประเทศไทย

บทความนี้ได้นำเสนอแนวความคิดและกรอบของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สรวมถึงได้สรุปสถานการณ์ของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สในประเทศต่างๆ ทั่วโลก (มีนาคม 2546) ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนหลายประเทศเชื่อมั่นและประกาศแผนปฏิบัติการสนับสนุนโอเพนซอร์สอย่างเป็นทางการ

เพื่อให้มีการสนับสนุนโอเพนซอร์สให้เป็นทางเลือกในการใช้ซอฟต์แวร์ และบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนแม่บท ICT กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงได้วางแนวทางสำหรับดำเนินงานด้านโอเพนซอร์สไว้ดังต่อไปนี้

1. มุ่งมั่นสนับสนุนการพัฒนาและการใช้โอเพนซอร์ส โดยเร่งส่งเสริมนักพัฒนารุ่นใหม่เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบโอเพนซอร์ส และสร้างเครือข่ายของการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์อย่างมีประสิทธิภาพและเกื้อกูลกัน
2. วางมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐมีการใช้ซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สอย่างเป็นทางการ ทั้งในด้านการจัดซื้อและจัดจ้างซอฟต์แวร์ใหม่ รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษสำหรับผู้ใช้นำโอเพนซอร์สมาพัฒนาต่อยอดทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
3. จัดตั้งศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สเพื่อเป็นศูนย์รวมของซอฟต์แวร์และข้อมูลข่าวสาร โดยนำซอฟต์แวร์ที่เป็นของรัฐมาจัดระเบียบและเปิดเผยเป็นโอเพนซอร์สพร้อมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลและประสบการณ์จากการใช้งาน ศูนย์ฯ นี้จะทำหน้าที่เป็นคลังซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สทั้งหมด และเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้และพัฒนาซอฟต์แวร์

ผลที่คาดว่าจะได้จากการผลักดันให้มีการพัฒนาและใช้โอเพนซอร์สอย่างเป็นทางการ

1. ด้านเทคโนโลยี

จะเกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบต่อยอด ทำให้การพัฒนาซอฟต์แวร์รวดเร็วขึ้น ทำให้เกิดการวิจัยและทดลองจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทยในที่สุด นอกจากนี้ยังทำให้เกิดมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับประเทศด้วย การที่เราสามารถเข้าถึงซอร์สโค้ดที่เป็นหัวใจสำคัญของซอฟต์แวร์ทำให้เรามั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูลที่สร้างขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ

เมื่อเกิดการนำซอฟต์แวร์ที่มีอยู่มาใช้ใหม่หรือพัฒนาต่อยอดได้ทำให้นักพัฒนาสามารถลดต้นทุนการพัฒนา และผู้จัดซื้อก็สามารถลดงบประมาณใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบการซื้อซอฟต์แวร์ที่มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

3. ด้านสังคม

เมื่อทุกคนมีเสรีภาพในการเข้าถึงซอฟต์แวร์และซอร์สโค้ด การนำซอฟต์แวร์มาใช้จึงมีเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถลดอุปสรรคของการเข้าถึงข่าวสาร ทุกคนจึงมีความพร้อมในการสร้างสังคมฐานความรู้ได้

4. ด้านบุคลากร

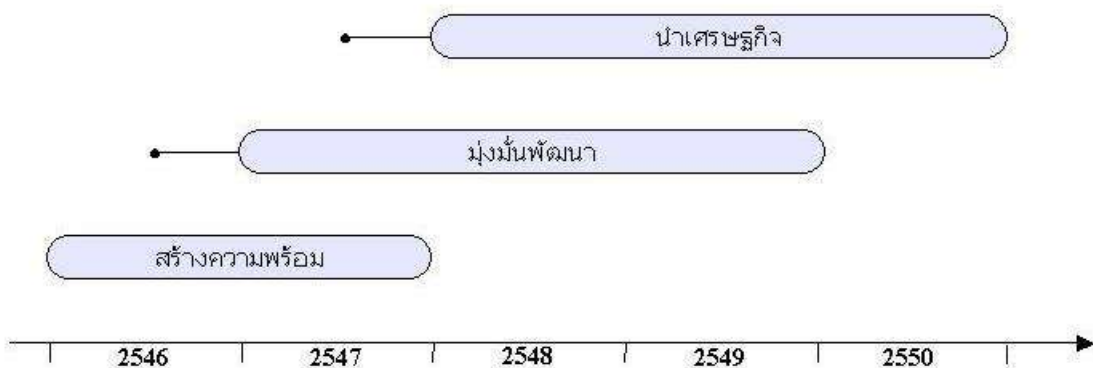
โอเพนซอร์สทำให้เกิดการเปิดเผยซอร์สโค้ดที่เป็นหัวใจของโปรแกรม ทุกคนจึงสามารถเรียนรู้หลักการในการพัฒนาซอฟต์แวร์ โปรแกรมเมอร์รุ่นใหม่ ๆ สามารถจะศึกษาจากซอร์สโค้ดที่ได้พัฒนาแล้วด้วยตนเอง บุคคลต่างสาขาก็สามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เป็นโปรแกรมเมอร์หรือช่วยตัวเองในการพัฒนาซอฟต์แวร์ เพื่อเป็นเครื่องมือของตนเองได้

5. ด้านจริยธรรม

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ปัจจุบันยังสูงอยู่มากทั้งนี้เกิดจากราคาซอฟต์แวร์ที่สูงและความยุ่งยากในการบริหารสิทธิในการใช้ซอฟต์แวร์ โอเพนซอร์สได้ทำให้เกิดเสรีภาพในการเข้าซอฟต์แวร์มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการใช้ การศึกษา การปรับปรุง และการเผยแพร่ซ้ำ ที่ทุกคนทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของสิทธิแต่ประการใด ทำให้สามารถลดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ที่อนุญาตสิทธิการใช้เท่านั้น

กลยุทธ์การผลักดันโอเพนซอร์สในระยะ 5 ปี (2546-2550)

กลยุทธ์การผลักดันโอเพนซอร์สในระยะ 5 ปี (2546-2550)

รูปที่ 2 กลยุทธ์การผลักดันโอเพนซอร์สในระยะ 5 ปี (2546-2550)

ปีที่ 1-2 สร้างความพร้อม

การนำซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สเข้ามาใช้ในประเทศไทยได้เริ่มมานานแล้ว ส่วนใหญ่จะใช้ในการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นักศึกษาที่ได้มีโอกาสศึกษาอยู่ต่างประเทศ เมื่อได้มีโอกาสติดต่อกับนักวิจัยในเมืองไทย หรือได้มีโอกาสกลับมาในประเทศไทยแล้วจะนำซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สเข้ามาเผยแพร่ งานวิจัยส่วนใหญ่ก็ทำกันภายใต้ระบบปฏิบัติการยูนิกซ์และบทความทางวิชาการส่วนใหญ่ก็ใช้ซอฟต์แวร์ Latex ในการจัดหน้า การประกาศรับบทความวิชาการเกือบทั้งหมดก็กำหนดรูปแบบโดยยึดซอฟต์แวร์ Latex เป็นหลัก เมื่อระบบปฏิบัติการลินุกซ์ได้พัฒนาขึ้นและได้เผยแพร่ออกไปโดยกำหนดสัญญาอนุญาต ให้เป็นโอเพนซอร์สเมื่อปี 2535 การใช้งานทั่วไปของซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สก็เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น และเมื่อโอเพนออฟฟิศที่ทำหน้าที่ได้ใกล้เคียงกับซอฟต์แวร์ชุดออฟฟิศที่ใช้กันอยู่แพร่หลายปัจจุบันได้เผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาตที่เป็นโอเพนซอร์สแล้วนั้น กระแสของความเชื่อมั่นในการใช้ซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งจึงมีมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

ลินุกซ์ที่ปรับปรุงให้ใช้กับภาษาไทยเริ่มเผยแพร่เป็นธุรกิจในประเทศไทยครั้งแรกเป็นปี 2538 ตั้งแต่นั้นมา กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับโอเพนซอร์สก็เริ่มปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม อาทิ งานการพัฒนาซอฟต์แวร์รวมถึงฟอนต์และเอกสารเพื่อให้เป็นโอเพนซอร์สและการพัฒนาแบบต่อยอด; งานประกวดการเขียนซอฟต์แวร์แบบโอเพนซอร์สเพื่อสร้างบุคลากรและสนับสนุนการพัฒนาแบบโอเพนซอร์ส; งานสัมมนาและมหกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการรวมเป็นกลุ่มนักพัฒนา (ZzzThai, TLWG, OpenTLE.org), กลุ่มผู้ใช้ (TLUG, PSU-LUG), กลุ่มสนับสนุน (OTN, TOSF.org) เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มและกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพในการผลักดันการพัฒนาและการใช้งานโอเพนซอร์ส, สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม, สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้งานทั่วไป ปีแรกของการผลักดันจึงเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านพื้นฐาน, สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อการประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สที่จะเป็นแหล่งรวมของข้อมูลและเป็นที่ยึดโยงของกลุ่มต่างๆ จึงเป็นเป้าหมายหลักในปีนี้

ปีที่ 2-4 มุ่งมั่นพัฒนา

ระยะที่สองจะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยเริ่มการวางแผน กำหนดทิศทางและออกแบบวิธีการพัฒนาตั้งแต่กลางปีที่ 1 เพื่อให้มีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและส่งเสริมเกื้อกูลกัน

ซอฟต์แวร์ที่จะเร่งรัดพัฒนาอาจแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะการใช้งานได้ดังนี้

1. ซอฟต์แวร์พื้นฐาน

- ก. ซอฟต์แวร์สำหรับการใช้งานบนเครือข่าย (Internet Application) เป็นประเภทของซอฟต์แวร์ที่มีการใช้งานมากที่สุด อาทิ อินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์, ซอฟต์แวร์อ่านอีเมล, ส่งข้อมูล, พูดคุย (chat), ซอฟต์แวร์ช่วยในการดาวน์โหลดข้อมูล (ftp) เป็นต้น

- ข. ซอฟต์แวร์ชุดสำนักงาน (Office Suite) เป็นประเภทของซอฟต์แวร์ที่ใช้จัดทำและจัดรูปแบบเอกสาร, การนำเสนอ และการบันทึกตาราง เป็นต้น รวมถึงซอฟต์แวร์ที่เป็นแอดิเตอร์ด้วย
 - ค. ซอฟต์แวร์ฐานข้อมูล (Database)
 - ง. ซอฟต์แวร์สำหรับการวาดภาพ (Graphic Utilities)
 - จ. ซอฟต์แวร์สำหรับการจัดทำสื่อผสม (Multimedia Production)
 - ฉ. ซอฟต์แวร์สนับสนุนการใช้งาน (Utilities) รวมถึงฟอนต์ (Fonts)
 - ช. ระบบปฏิบัติการและไดร์เวอร์ (driver) สำหรับฮาร์ดแวร์ประเภทต่างๆ
 - ซ. ซอฟต์แวร์แบบฝังตัว (Embedded Software)
2. ซอฟต์แวร์ระบบ (Solution)
- ก. ซอฟต์แวร์ระบบเพื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่านเครือข่าย
 - ข. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานในโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอน
 - ค. ซอฟต์แวร์ระบบเพื่อการใช้งานภาครัฐ โดยเน้นการสนับสนุนการพัฒนากระบวนวิธีบาลิอิเล็กทรอนิกส์
 - ง. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานในสำนักงานอัตโนมัติ
 - จ. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานใน SME
 - ฉ. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานในการบริหารโรงพยาบาล

ระยะของการพัฒนานี้ต้องมีการกำหนดมาตรฐานทั้งการทำงานของซอฟต์แวร์และการจัดเก็บข้อมูล สุดท้ายเสนอแนะให้เป็นมาตรฐานสากล เพื่อให้การแลกเปลี่ยนและการใช้ข้อมูลร่วมกันเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปีที่ 3-5 นำเศรษฐกิจ

เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจและเชื่อมั่นในการใช้โอเพนซอร์สหลังจากที่ได้เตรียมความพร้อมทั้งข้อมูลและซอฟต์แวร์ การพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมและธุรกิจต่อเนื่องจึงทำได้อย่างมั่นใจ การวางรากฐานสำหรับการผลักดันให้เป็นอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของประเทศเพื่อการพึ่งพาตนเองและการส่งออกอาจต้องเริ่มศึกษาหารูปแบบทางธุรกิจ (Business model) ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ตั้งแต่กลางปีที่ 2

โอเพนซอร์สจะช่วยลดต้นทุนการพัฒนาและทำให้สามารถกำหนดระยะเวลาของการพัฒนาได้ดีขึ้นเนื่องจากการพัฒนาแบบต่อยอดและการบริหารระบบ ทำให้ปัญหาความล่าช้าของการส่งมอบงานลดน้อยลง

การพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมส่งออกหรือการรับงานจ้าง (outsourc) จากต่างประเทศจึงมีโอกาสมากขึ้น รัฐบาลควรสนับสนุนโดยการหามาตรการส่งเสริมให้มีการใช้งาน (สร้างความต้องการและตลาด) ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งให้สิทธิพิเศษสำหรับการใช้ซอฟต์แวร์ที่เป็นโอเพนซอร์สแก่ทั้งผู้ใช้และผู้พัฒนาเพื่อสนับสนุนการลงทุนจากภาคเอกชนให้มากขึ้น

แผนปฏิบัติการส่งเสริมการใช้โอเพนซอร์ส

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายข้างต้น แผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทั้ง 3 ระยะ สามารถจัดเป็นกิจกรรมได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. การจัดฝึกอบรมและสัมมนา เพื่อช่วยเผยแพร่แนวคิดของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สแก่สาธารณชนและเพื่อช่วยฝึกอบรมแก่ผู้พัฒนาโอเพนซอร์สซอฟต์แวร์
2. การจัดทำคู่มือเอกสาร เพื่อเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สให้แก่สาธารณชนและกลุ่มผู้ใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส
3. การสนับสนุนการพัฒนา มีการกำหนดแนวทางในการร่วมมือกันพัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส เช่น การจัดกลุ่มของซอฟต์แวร์ในภาครัฐ ภาคการศึกษา ซอฟต์แวร์พื้นฐาน (โปรแกรมประยุกต์ใช้สำหรับอินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำนักงาน โปรแกรมฐานข้อมูล และอื่นๆ) จัดตั้งมาตรฐานในการสื่อสารและรับส่งข้อมูลรวมถึงการจัดเก็บข้อมูล
4. การพัฒนาซอฟต์แวร์ วางแผนการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อให้เป็นแนวทางความร่วมมือแก่ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส รวมถึงการจัดหา เผยแพร่และสนับสนุนทางด้านแหล่งความรู้และข้อมูลแก่ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส
5. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส เพื่อจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารทางด้านซอฟต์แวร์ รหัสต้นฉบับ (ซอร์สโค้ด) และข่าวสารต่างๆ สำหรับผู้ใช้ในเชิงเทคนิคหรือเชิงธุรกิจ โดยคลังซอฟต์แวร์นี้จะทำหน้าที่เชื่อมโยงติดต่อกับคลังซอฟต์แวร์อื่นๆ ทั่วโลก แนวคิดที่สำคัญที่สุดของคลังซอฟต์แวร์คือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการนำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนามากยิ่งขึ้น
6. การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตื่นตัวให้มีการใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สมากยิ่งขึ้น
7. การให้ความช่วยเหลือและบริการ จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางโทรศัพท์ไว้คอยตอบข้อซักถามเพื่อเป็นกรณีสนับสนุนผู้ใช้และผู้พัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

โครงการเร่งด่วนสำหรับการผลักดันโอเพนซอร์ส

1. โครงการพัฒนาเด็กไทยก้าวไกลด้วย ICT
โดยจะมีการนำระบบปฏิบัติการ Open source เข้าไปใช้ในคอมพิวเตอร์ที่ได้รับบริจาค รวมทั้งการ Training ให้กับเด็กๆ
2. โครงการโอเพนซอร์สออฟฟิศในกระทรวง ICT
3. โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

1. การจัดฝึกอบรมและสัมมนา

แนวทางและวัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเผยแพร่แนวคิดของซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สแก่สาธารณชนและเพื่อช่วยฝึกอบรมแก่ผู้พัฒนาโอเพนซอร์ซอฟต์แวร์

แผนดำเนินการระยะยาว

1. ร่างหลักสูตรการฝึกอบรม
2. จัดการฝึกอบรม
3. จัดการสอบและให้ประกาศนียบัตรหรือใบรับรอง

แผนดำเนินการ 1 ปี

1. เป็นเจ้าภาพในการจัดงานมหกรรมโอเพนซอร์สแห่งประเทศไทย (Workshop on Thailand Open Source) ซึ่งปัจจุบันจัดโดยเนคเทคเป็นประจำ ปีละ 2 ครั้ง
ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2542 ที่โรงแรมปทุมวันพรินเซส ผู้เข้าร่วม 150 คน
ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20-21 กันยายน 2542 ที่ม.เกษตรศาสตร์ ผู้เข้าร่วม 200 คน
ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 ที่เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ผู้เข้าร่วม 361 คน
ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2545 ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ผู้เข้าร่วม 557 คน
ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 2-3 กันยายน 2545 ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ผู้เข้าร่วม 3,000 คน
2. การจัดสัมมนา เรื่อง “การลดต้นทุนขององค์กรด้วยโอเพนซอร์ส” ให้กับสมาชิกสภาอุตสาหกรรม

2. การจัดทำคู่มือเอกสาร

แนวทางและวัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สให้แก่สาธารณชน กลุ่มผู้ใช้และนักพัฒนาโอเพนซอร์สรวมถึงการจัดทำคู่มือเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนทั้งในและนอกโรงเรียน

แผนดำเนินการ

1. สำรวจ ติดตาม และจัดทำสถิติการใช้งานโอเพนซอร์สเป็นประจำทุกปี แล้วตีพิมพ์เป็น “รายงานประจำปี สถานภาพโอเพนซอร์สประเทศไทย”
2. จัดทำคู่มือการใช้งาน การเรียนการสอน
3. จัดทำเอกสาร หนังสือตำราเผยแพร่ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับโอเพนซอร์ส

3. การสนับสนุนการพัฒนา

แนวทางและวัตถุประสงค์

มีการกำหนดแนวทางในการร่วมมือกันพัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส เช่น การจัดกลุ่มของซอฟต์แวร์ในภาครัฐ ภาคการศึกษา ซอฟต์แวร์พื้นฐาน (โปรแกรมประยุกต์ใช้สำหรับอินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำนักงาน โปรแกรมฐานข้อมูล และอื่นๆ) จัดตั้งมาตรฐานในการสื่อสารและรับส่งข้อมูลรวมถึงการจัดเก็บข้อมูล

กิจกรรมต่างๆ อาจรวมถึง

1. ให้ทุนและจัดการประกวดการพัฒนาซอฟต์แวร์ระดับต่างๆ
2. จัดโครงการระบบพี่เลี้ยงเพื่อนำการพัฒนา
3. จัดทำระบบ Project Hosting สำหรับโครงการที่ได้รับอนุมัติ เพื่อรับข้อเสนอแนะต่างๆ ระหว่างการออกแบบและพัฒนา สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการพัฒนาที่เป็นโอเพนซอร์สซึ่งจะรวมถึงขบวนการพัฒนาที่เปิด (Open process) ด้วย
4. ศึกษาและรวบรวมสัญญาณอนุญาตประเภทต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาสำหรับการเลือกใช้

แผนดำเนินการ

1. สนับสนุนโครงการประกวดแข่งขันพัฒนาซอฟต์แวร์แห่งชาติ สาขาโอเพนซอร์สและลินุกซ์ ดำเนินการเป็นประจำทุกปีโดยเนคเทค เป็นการให้ทุนพัฒนาสำหรับโครงการที่ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการ ผู้เสนอโครงการจำกัดอยู่ที่นักเรียนและนักศึกษา
ปี 2544 มี 9 โครงการ
ปี 2544 มี 37 โครงการ
ปี 2544 มี 70 โครงการ
2. โครงการจัดประกวดการพัฒนาเกมส์ ของ บริษัท ลิเบอร์ต้า จำกัด
3. ให้ทุนพัฒนาสำหรับบุคคลทั่วไป โดยต้องผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการ

4. การพัฒนาซอฟต์แวร์

แนวทางและวัตถุประสงค์

วางแผนการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อให้เป็นแนวทางความร่วมมือแก่ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส รวมถึงการจัดหา เผยแพร่และสนับสนุนทางด้านแหล่งความรู้และข้อมูลแก่ผู้พัฒนาซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส ซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นซอฟต์แวร์พื้นฐานหรือมีคุณสมบัติพื้นฐานเท่านั้น เพื่อว่าธุรกิจและอุตสาหกรรมจะนำไปต่อยอดหรือให้บริการขั้นสูงต่อไปได้

การพัฒนาจะเน้นการกำหนดมาตรฐานที่สอดคล้องมาตรฐานสากลหรือพัฒนาให้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะครอบคลุมมาตรฐานการทำงานของซอฟต์แวร์และการจัดเก็บข้อมูล

แผนดำเนินการ

วางแผนและสนับสนุนการพัฒนาที่สามารถแบ่งตามกลุ่มการใช้งานได้ดังนี้

1. ซอฟต์แวร์พื้นฐาน

- ก. ซอฟต์แวร์สำหรับการใช้งานบนเครือข่าย (Internet Application) เป็นประเภทของซอฟต์แวร์ที่มีการใช้งานมากที่สุด อาทิ อินเทอร์เน็ตเบราว์เซอร์, ซอฟต์แวร์อ่านอีเมล, ส่งข้อมูล, พูดคุย (chat), ซอฟต์แวร์ช่วยในการดาวน์โหลดข้อมูล (ftp) เป็นต้น
 - ข. ซอฟต์แวร์ชุดสำนักงาน (Office Suite) เป็นประเภทของซอฟต์แวร์ที่ใช้จัดทำและจัดรูปแบบเอกสาร, การนำเสนอ และการบันทึกตาราง เป็นต้น รวมถึงซอฟต์แวร์ที่เป็นแอดเด็ทด้วย
 - ค. ซอฟต์แวร์ฐานข้อมูล (Database)
 - ง. ซอฟต์แวร์สำหรับการวาดภาพ (Graphic Utilities)
 - จ. ซอฟต์แวร์สำหรับการจัดทำสื่อผสม (Multimedia Production)
 - ฉ. ซอฟต์แวร์สนับสนุนการใช้งาน (Utilities) รวมถึงฟอนต์ (Fonts)
 - ช. ระบบปฏิบัติการและไดรเวอร์ (driver) สำหรับฮาร์ดแวร์ประเภทต่างๆ
 - ซ. ซอฟต์แวร์แบบฝังตัว (Embedded Software)
2. ซอฟต์แวร์ระบบ (Solution)
- ก. ซอฟต์แวร์ระบบเพื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่านเครือข่าย
 - ข. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานในโรงเรียนเพื่อการเรียนการสอน
 - ค. ซอฟต์แวร์ระบบเพื่อการใช้งานภาครัฐ โดยเน้นการสนับสนุนการพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์
 - ง. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานในสำนักงานอัตโนมัติ
 - จ. ซอฟต์แวร์ระบบสำหรับใช้งานใน SME

5. ศูนย์ประสานงานและคลังซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส

แนวทางและวัตถุประสงค์

ซอฟต์แวร์เป็นหัวใจสำคัญอันหนึ่งของการนำไอทีมาช่วยในการพัฒนาประเทศ อุปกรณ์ไอทีที่ลดจนถึงการระบบประมวลผลของข้อมูลขนาดใหญ่ต้องอาศัยซอฟต์แวร์เป็นตัวขับเคลื่อนทั้งสิ้น ปัจจุบันเรามีตัวเลือกใหม่สำหรับการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เรียกว่า "โอเพนซอร์ส" ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพ, ความปลอดภัย, ความหลากหลายและประสิทธิภาพของการพัฒนา "โอเพนซอร์ส" เป็นวิธีการของการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่สนับสนุนการพัฒนาแบบต่อยอดซึ่งช่วยให้อุบัติการณ์ซอฟต์แวร์กลับมาใช้ใหม่เป็นจริง เป็นที่ทราบกันดีว่าความต้องการซอฟต์แวร์จะมากขึ้นเรื่อยๆ และทั่วโลกก็มีแนวโน้มว่าจะมีนักพัฒนาไม่เพียงพอต่อความต้องการซอฟต์แวร์ มาตรการของการนำซอฟต์แวร์กลับมาใช้ใหม่ หรือการใช้ซอฟต์แวร์ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาแบบต่อยอดจึงเป็นสิ่งที่เห็นควรต้องมีการวางแผนและเตรียมการอย่างเหมาะสม

ความหลากหลายของซอฟต์แวร์ที่มีอยู่ หากมีการจัดการให้เป็นระบบจะทำให้เกิดการเรียนรู้และมีการนำซอฟต์แวร์ไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการพัฒนาซ้ำซ้อนกับสิ่งที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น "คลังซอฟต์แวร์" จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการจัดเก็บซอฟต์แวร์ที่มีอยู่ให้เป็นระบบ ง่ายแก่การศึกษาและนำไปใช้

แผนดำเนินการระยะยาว

"คลังซอฟต์แวร์" จะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและซอฟต์แวร์ที่มีอยู่ และจะเชื่อมต่อกับ "คลังซอฟต์แวร์" ในที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศอย่างเป็นระบบจนเป็นเครือข่ายของ "คลังซอฟต์แวร์" ในที่สุด มีระบบสืบค้น, การอ้างอิงแหล่งที่มาต่างๆ ตลอดจนตัวอย่างการใช้งานที่ประสบความสำเร็จให้ผู้ที่กำลังศึกษาเข้าถึงซอฟต์แวร์ที่ต้องการได้โดยเร็ว

การพัฒนา "คลังซอฟต์แวร์" สามารถทำได้โดยนำซอฟต์แวร์ที่มีอยู่มาจัดให้เป็นระบบพร้อมมีคำอธิบายการอ้างอิงและตัวอย่างการนำไปใช้งาน ซึ่งสามารถเริ่มจากโอเพนซอร์สที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน, ซอฟต์แวร์ที่ทางภาคการศึกษาได้การวิจัยและพัฒนาขึ้น และซอฟต์แวร์ที่ทางภาครัฐได้ทำการจัดซื้อหรือจ้างพัฒนาแล้ว นำมาเข้าระบบแล้วต่อจากนั้นก็ขยายต่อจนครอบคลุมซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่มีอยู่ ทั้งนี้จำเป็นต้องแบ่งซอฟต์แวร์เป็นประเภทๆ ตามสัญญาอนุญาตของซอฟต์แวร์นั้นๆ ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งโอเพนซอร์สที่มีซอร์สโค้ดจนถึงซอฟต์แวร์ที่อนุญาตให้ใช้งานเป็นจำนวนของสัญญาอนุญาต ในกรณีหลังแม้จะไม่มีซอฟต์แวร์ให้ผู้อื่นใช้ก็ตามแต่ข้อมูลและตัวอย่างการใช้งานจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่กำลังศึกษาได้ดี

แผนดำเนินการ 1 ปี

จัดทำเซิร์ฟเวอร์ที่มีให้บริการดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึงโดยทางอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วที่มากพอ
2. ระบบ CVS (Concurrent Versions System) สำหรับการจำเก็บซอร์สโค้ดที่เป็นเวอร์ชัน
3. เว็บเพจสำหรับให้ข้อมูลเกี่ยวกับซอฟต์แวร์นั้นๆ
4. เว็บบอร์ดสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ที่สนใจ
5. ข่าวสารสำหรับข้อมูลใหม่

ซอฟต์แวร์ที่จะรวบรวมได้แก่

1. โอเพนซอร์สที่ใช้กันมาก
2. ซอฟต์แวร์ที่วิจัยและพัฒนาขึ้นตามสถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษา
3. ซอฟต์แวร์ที่ภาครัฐได้จัดซื้อและจัดจ้างให้พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

6. การประชาสัมพันธ์

แนวทางและวัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความตื่นตัวให้มีการใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างความเข้าใจเรื่องของตัวเอง ซอฟต์แวร์เอง สัญญาอนุญาตที่เป็นโอเพนซอร์ส และการเข้าร่วมพัฒนาแบบโอเพนซอร์ส การประชาสัมพันธ์จะเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในภาพลักษณ์ของโอเพนซอร์สที่ต้องการ อาทิเช่น เป็นซอฟต์แวร์ทางเลือก ไม่ใช่ของฟรี มีจุดเด่นในด้านที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนองค์กร เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์ที่จะ

ให้อิโพนซอร์สเป็นเครื่องช่วยเสริมธุรกิจซอฟต์แวร์และจะเป็นตัวจักรสำคัญอันหนึ่งในการยกระดับอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของประเทศในที่สุด

การประชาสัมพันธ์จะมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็น

- ผู้ใช้งานทั่วไปทั้งที่เป็นการใช้งานในภาครัฐ ภาคการศึกษา และบุคคลทั่วไป ความเข้าใจของบริหารก็จะมีส่วนช่วยในการผลักดันให้มีการนำอิโพนซอร์สมาใช้งานในองค์กร

- ผู้ประกอบการที่ต้องอาศัยซอฟต์แวร์ที่เป็นอิโพนซอร์สเป็นเครื่องมือ รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอิโพนซอร์ส

- นักพัฒนาซอฟต์แวร์หรือผู้ที่กำลังศึกษาเพื่อที่จะเป็นนักพัฒนาซอฟต์แวร์ต่อไปในอนาคต เพื่อสร้างบุคลากรที่จะใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพ (Knowledge worker)

1. จัดประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ที่กระทรวงมีอยู่เชื่อมโยงกับ Website ที่มีอยู่แล้ว โดยให้เงินสนับสนุนและเข้าไปมีส่วนร่วมหาเจ้าภาพในการดำเนินการเรื่องข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับอิโพนซอร์ส
2. ประชาสัมพันธ์เข้าไปในสถานศึกษา จัดกิจกรรม ส่งเสริม ประกวด ให้นักเรียน นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องอิโพนซอร์ส
3. จัดตั้งศูนย์เผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์อิโพนซอร์ส จัดสื่อเชื่อมโยงระหว่างผู้มีความรู้ นักเรียน นักศึกษาที่มีความรู้เรื่อง Open source กับ ผู้ที่ต้องการรับเข้าทำงานหรือต้องการผู้พัฒนา ต่อยอดประชาสัมพันธ์ให้เกิดมี Business Model สำหรับงาน Open source อย่างแพร่หลาย ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้พัฒนามีกำลังในการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง จัดสื่อเชื่อมโยงประชาสัมพันธ์ ผลงานการพัฒนา ทั้ง Open source และ Thai Software ระหว่างผู้พัฒนาและ ผู้บริโภคประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึง การใช้งานได้จริงของ Open source ทั้งที่ใช้งานในองค์กรธุรกิจ หน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษา

แผนดำเนินการ

1. จัดทำประชาสัมพันธ์ ทางสื่อต่างๆ ให้ทราบกันว่าอิโพนซอร์สไม่ใช่ฟรีแวร์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นทางเลือก และไม่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ของประเทศ
2. จัดทำเว็บไซต์สำหรับ เชื่อมโยงกับเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของคณะทำงานและการผลักดันอิโพนซอร์สของกระทรวงฯ

7. การให้ความช่วยเหลือและบริการ

แนวทางและวัตถุประสงค์

ด้วยอุปสรรคในการใช้งานซอฟต์แวร์ที่เป็นอิโพนซอร์ส ทั้งเรื่องความเคยชิน จำนวนผู้ใช้และแหล่งข้อมูลที่ยังมีน้อย จึงทำให้จำเป็นที่กระทรวงฯ จะต้องมีการจัดเตรียมหน่วยบริการในเบื้องต้น เพื่อสร้างความนิยมและให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้ เมื่อพบปัญหาทั่วไปในการติดตั้งหรือใช้งานผู้ใช้ก็สามารถที่จะติดต่อสอบถามได้ทันทีหรือค้นดูข้อมูลเบื้องต้นจากเว็บไซต์ที่รวบรวมคำถาม-คำตอบที่เกิดขึ้นบ่อย (FAQ)

แผนดำเนินการ

1. จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางโทรศัพท์สายด่วน (Helpdesk) ไว้คอยตอบข้อซักถามเพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ใช้ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์ส
2. รวบรวมชุดคำถาม-คำตอบที่เกิดขึ้นบ่อย (FAQ) ไว้คอยบริการผ่านเว็บไซต์

บรรณานุกรม

[Berger, 2002] Matt Berger “Open source software policy in the world”, June 2002.

[Chuong, 2002] Tran L. Chuong and Do V. Loc “On a framework of action plan for deploying applications and development of open source software in Vietnam until 2005” 2nd Conference of Open Source Software in Vietnam, Hanoi, 17-18 November 2002.

[Diona, 1999] Open Source: Voices of the Open Source Revolution, edited by C. Diona, S. Ockman, and M. Stone, O’Reilly & Associates, Inc., Canada, 1999.

[Raymond] E. Raymond “The Cathedral and the Bazaar” at

www.firstmonday.org/issue3_3/raymond/index.html

[Virach, 2003] Virach Sornlertlamvanich, Thatsanee Charoenporn and Supakorn Siddhichai, “Open Source: towards Self-reliance and Industrialization”, Asia Open Source Software Symposium, NECTEC-CICC, Phuket, 3-6 March 2003.

<http://cybercounsel.uncg.edu/opensource/>

<http://www.gnu.org>

<http://www.fsf.org>

<http://www.opensource.org>

<http://www.links.nectec.or.th/virach/publication.html>

<http://user.cs.tu-berlin.de/~tron/opensource/>

<http://www.gnu.org>

<http://en.hancom.com>

<http://elgu.ncc.gov.ph>

<http://plug.linux.org.ph>

<http://www.bluepoint.com.ph/blue/>